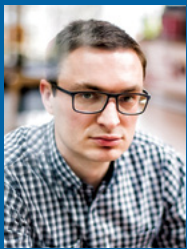

► **UHELNÉ KRAJE DOSTANOU PENÍZE NA PŘÍPRAVU PROJEKTŮ** str. 2

-
- **TEPLÁRNY SKONČÍ SE SPALOVÁNÍM UHLÍ** str. 3
 - **OBCE DOSTANOU NA DEŠŤOVKU** DVĚ MILIARDY KORUN str. 5
 - V RAPOTÍNĚ **DOKONČILI POVODŇOVOU OCHRANU** str. 10

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

právě si pročítáte poslední letošní číslo Priority. Ovšem nesmutněte, v příštím roce, který bude nepochybně lepší než ten letošní, se znovu budeme na stránkách potkávat.

Už se tak v našich končinách vžilo, že na Vánoce se dávají a dostávají dárky – někomu je nosí Ježíšek, jinému děda Mráz, dalšímu

PPL. Ale co takové obce? Myslel někdo na tyto často bohem i úřady zapomenuté samosprávy? Kolik již slz muselo ukápnout územním samosprávným společenstvím, když pod stromečkem na náměstí nikdy nenašla balíček se svým jménem...

Není namístě házet flintu do sněhu. I obce mohou dostat hezký a užitečný dárek. Ministerstvo nabízí třeba pěkné dotace na zachycování dešťové vody nebo na energetické úspory budov, které jsou při dnešních vysokých cenách energií skoro povinností. Do třetice budou peníze i na likvidaci černých skládek, které vznikají z neznámých důvodů na krajích obcí, nebo dokonce někde v lesích. Jednoho až překvapí, že když má černoškláka už naloženy staré gumy a prasklé kanape, proč odpad rovnou neodveze do sběrného dvora, ale šoupne ho do škarpy. Nu, i na likvidaci těchto černých pih na krásných tvářích obcí bude dotace. Není to pěkný dárek?

Na své dárky se těší i teplárny, zvyklé jinak na ústrky a nadávky do špinavých a neekologických provozů. Z Modernizačního fondu jim přitečou peníze, aby mohly přejít ze spalování uhlí na čistší zdroje. O uhlí je řeč i v dalším článku, do uhelných regionů míří peníze na projektovou přípravu projektů.

V Nizozemí vozí dárky na lodi Sinterklaas, ale kromě toho tam mají i agrivoltaiku, o které se dozvíte v našem článku. Když už jsme u solární energetiky, autorovi tohoto sloupku se vždy líbila solární parkoviště v jižní Francii, třeba u obchodáků. Stříšky s panely stíní auta a zároveň vyrábějí elektřinu. I takové projekty bude Modernizační fond podporovat.

Dočtete se také o již hotových projektech. Například v Kozlancech na Hané proměnili vyprahlý kout v zarostlý mokřad a je to moc pěkná věc. S vodou si pohráli i v Rapotíně, kde vznikla protipovodňová ochrana, ale v přírodním stylu.

Šťastné a veselé Vánoce a skvělý příští rok vám přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Do 17. ledna 2022 mohou žadatelé, jejichž projekty byly doporučeny Regionální stálou konferencí Karlovarského, Ústeckého a Moravskoslezského kraje, podávat žádosti o podporu do první výzvy Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST).

DO UHELNÝCH REGIONŮ MÍŘÍ 170 MILIONŮ NA PŘEDPROJEKTOVOU PŘÍPRAVU STRATEGICKÝCH PROJEKTŮ

Jedná se o tzv. nultou výzvu, vyhlášenou před spuštěním programu, jejímž cílem je poskytnout prostředky na předprojektovou i navazující projektovou přípravu strategických projektů, které se následně budou moci hlásit do ostrých výzev OPST 2021–2027. Pro žadatele je připraveno 170 milionů korun.

Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj budou v nejbližších letech čelit velkým socioekonomickým a environmentálním výzvám, které jsou spojeny s odklonem od uhlí a přechodem na klimaticky neutrální ekonomiku. Cílem nového Operačního programu Spravedlivá transformace bude tyto negativní dopady transformačního procesu mírnit, a to především zajištěním dostateku pracovních míst pro zaměstnance odcházející z uhelného průmyslu, zlepšením veřejných služeb nebo obnovou krajiny zasažené těžbou. Program bude financován z evropského Fondu pro spravedlivou transformaci a na období 2021–2027 v něm bude k dispozici 42,7 miliardy korun.

„Operační program Spravedlivá transformace aktuálně konzultujeme s Evropskou komisí a ve spolupráci s kraji nastavujeme detailní zaměření jednotlivých podpor. V tuto chvíli očekáváme, že program by mohla Evropská komise finálně schválit ve druhém čtvrtletí příštího roku,“ uvedl k programu OPST náměstek pro řízení sekce fondů EU Ministerstva životního prostředí Jan Kříž.

Ministerstvo životního prostředí nyní spouští první výzvu pro tzv. strategické projekty, které jednotlivé kraje doporučily k financování z OPST. V ní mohou jednotliví žadatelé dopracovat své projekty do takové fáze, aby je bylo možné v příštím roce předložit do ostrých výzev Operačního programu Spravedlivá transformace. Zájemci mohou získat až 5 milionů korun na předprojektovou a navazující projektovou přípravu strategických projektů. Jedná se například o zpracování podrobné studie proveditelnosti a logického rámce veškerých etap strategického projektu. Pokud zájemci o podporu již zpracovanou studii proveditelnosti disponují, mohou si požádat o dotaci na navazující projektovou přípravu.

► Teplárny končí se spalováním uhlí. Pomůže jim 1,4 miliardy z Modernizačního fondu

„S takto připravenými projekty se budou moci žadatelé následně hlásit do výzev OPST a získat finance na samotnou realizaci svých strategických projektů. Díky tomu, že budou mít dopředu připraveny veškeré podklady, budou se moci rovnou pustit do realizace plánovaných aktivit a začít co nejrychleji čerpat peníze,“ upřesňuje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, jenž bude administraci operačního programu zajišťovat, a dodává, že první výzvy by mohly být spuštěny již v polovině příštího roku.

Podporovaná opatření by měla jednoznačně přispívat k přípravě a následné realizaci budoucího strategického projektu, který by měl cílit především na vytváření či zachování pracovních míst, rozvoj nových oborů a oblastí výzkumu a vývoje či revitalizaci území dotčených těžbou.

Pozornost by měla být věnována rovněž modernímu vzdělávání a integraci znevýhodněných obyvatel, podpoře aktivit směřujících k diverzifikaci oblastí podnikání a v neposlední řadě také snížení spotřeby energie a zvýšení recyklace odpadu. Všechna opatření, kterých se předprojektová a navazující projektová příprava týká, musí být realizována na území Karlovarského, Ústeckého nebo Moravskoslezského kraje.

„Výše podpory na jeden projekt činí 75 % z celkových způsobilých výdajů projektu, navíc část prostředků žadatelé obdrží zálohově již po schválení žádosti. Pokud si následně požádají o dotaci na realizaci projektu v rámci OPST, doplatíme jim i zbytek peněz a předprojektovou přípravu zafinancujeme z 90 %,“ doplňuje Petr Valdman.

Žádosti o podporu na přípravné aktivity strategických projektů bude možné podávat do 17. ledna 2022. ●

Ministr životního prostředí podepsal prvním šesti projektům doporučeným Radou Státního fondu životního prostředí ČR podporu 1,4 miliardy korun z dotační výzvy HEAT 1/2021.

Výzva je určena pro menší projekty s cílem zajistit rychlý přechod tepláren na čisté zdroje energie, ze kterých budou vyrábět teplo. Schvalování žádostí o dotace probíhá průběžně, příjem pokračuje až do 14. ledna 2022. „Modernizační fond jsme v květnu letošního roku jako první otevřeli teplárnám. Právě je totiž tíží vysoké ceny emisních povolenek. Je to problém především menších výrobců tepla, kteří musí poměrně rychle spustit nové technologie, jež nahradí dnešní uhelné kotle. Dotace jim v tom výrazně pomůže,“ vysvětluje ministr životního prostředí Richard Brabec.

Projekty na radikální modernizaci a přeměnu tepláren mohou spustit jejich majitelé na šesti místech. Například teplárna ve Sviatkově ve Frýdku-Místku bude kompletně ekologizována. Už nyní se podstatná část tepla vyrábí z biomasy, její podíl chce ale vlastník – společnost Veolia – ještě navýšit. Současně přestaví stávající uhelné kotle na zemní plyn, který bude sloužit jako doplňkové palivo. Projekt Dekarbonizace Teplárny Frýdek-Místek má stát 430 milionů korun, z Modernizačního fondu dostane žadatel dotaci 226 milionů korun. Veolia uspěla i s dotační žádostí na dekarbonizaci teplárny v Karvině.

Dalšími podpořenými projekty jsou plynofikace teplárny v Táboře, dekarbonizace elektrárny Kolín, přechod na biomasu v teplárně v Plané a horkovodní biomasová a plynová kotelna ve Dvoře Králové.

Příjem žádostí ve výzvě HEAT 1/2021 Modernizačního fondu pokračuje dál. „Do-

tace mají zajistit rychlý přechod tepláren na čisté zdroje energie pro výrobu tepla. Tato zásadní transformace přinese čistší vzduch a zajistí i nadále cenově dostupné teplo. Veškeré žádosti, které budou předkládány i po naplnění alokace výzvy, budou v případě splnění všech stanovených podmínek zařazeny do zásobníku. Prostředky na podporu budou navýšeny z dalších financí ze zbrochodovaných emisních povolenek,“ uvádí ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Vedle tepláren získaly v balíku schválených dotací z Modernizačního fondu podporu i fotovoltaické elektrárny. Nově se energie ze slunce bude získávat v Dlouhém Újezdě na Tachovsku, ve Zlonicích na Kladensku nebo v Mydlovarech v Jihočeském kraji. Celkem dotaci získalo osm projektů, které si rozdělí skoro 45 milionů korun.

Vedle projektů z Modernizačního fondu uvolnil ministr Brabec také 100 milionů korun pěti desítkám projektů z Národního programu Životní prostředí. Polovina peněz jde na podporu environmentálního vzdělávání. Na nové projekty se mohou těšit i obyvatelé 24 obcí, které mají problém se zásobováním pitnou vodou. Z Národního programu Životní prostředí se jim podařilo získat dotaci na zdroje pitné vody. Například obec Okounov na Chomutovsku posílí v Kotvině zdroj vody, v Chlístově na Klatovsku udělají hydrogeologický vrt nebo v Kruhu na Semilsku vybudují zdrojovou základnu veřejného vodovodu. ●

► V Nizozemí využívají **fotovoltaiku** při **pěstování ovoce**

Agrivoltaika, tedy spojení mezi zemědělstvím a solární energetikou, je v současné době v oblasti instalací nových obnovitelných zdrojů velice diskutované téma. V Česku zatím není k těmto instalacím nastaven dostatečný legislativní rámec, což limituje jejich rozvoj.

Exkurze pořádaná Aliancí pro energetickou soběstačnost zaměřila do Nizozemí, kde se tato technologie rozvíjí. První zastávkou byla farma Piet Albers v obci Babberich. Základní plodinou jsou tam maliny, a to odrůdy Lagorai a Nobel. Pěstební plocha je šest hektarů, agrivoltaika funguje na třech hektarech. Na zbylé výměře se maliny nadále pěstují konvenčním způsobem. Celá instalace je nad plodinou ve formě vyvýšené stínící konstrukce. Tím nedochází k záboru zemědělské půdy a fotovoltaika zároveň chrání plodinu.

Na zbylé části farmy je instalována klasická fóliová ochrana, která ale trpí v době silných větrů a bouřek a znečišťuje okolí. Fólii musí na kon-

ci sezóny odklízet a na jaře natahovat novou. Tím vzniká velké množství plastového odpadu.

Na této farmě si zemědělskou půdu pro instalaci agrivoltaiky „vypůjčila“ specializovaná externí firma. Ta celou stavbu financovala, elektrárnu sama provozuje a farmáři nabízí kompenzaci při ztrátách na výnosech vyšších než 10%. Zatím ke kompenzacím nedošlo, protože od roku 2018, kdy byla FVE instalována, jsou výnosy pod panely elektrárny a mimo ni totožné. Z pohledu legislativy nedochází k dvojí podpoře. V Nizozemí je tato instalace vedena jako podpůrná zemědělská stavba, tedy obdobně jako konstrukce na ochranu proti kroupám.

Druhou zastávkou byla totožná instalace panelů se stejnou propustností a stejným konstrukčním řešením na farmě Kusters Zachtfruit v obci Wadenhoien. Zde je instalace nad rybízem a jedná se teprve o první sezónu jeho pěstování pod panely, takže vliv instalace na zemědělskou činnost zatím není možné posoudit.

Třetí navštívenou instalací byly plovoucí fotovoltaické elektrárny. Vodní plocha Uivermeertjes je v areálu pískovny, která ukončí těžbu v roce 2025. Celá konstrukce, zabírající 30% celkové plochy nádrže, má mezi panely pochozí cesty. Zajímavostí je, že výstavba této elektrárny trvala jen devět týdnů, jednotlivé segmenty byly poskládány na pevnině a postupně spouštěny na vodu. Plovoucí fotovoltaika je vedena jako plavidlo, k ukotvení celého systému slouží 60 kotev. Kromě 70 tisíc instalovaných panelů, každý s výkonem 530 Wp, a 200 střídačů je osazena 14 trafostanicemi v samostatném pontonu, aby nemohlo dojít ke znečištění vody. ●

► MŽP posílá na **adaptace měst a obcí na změnu klimatu** další téměř 2 miliardy korun

Efektivní nakládání s dešťovou vodou se stává prioritou pro čím dál tím větší počet obcí a měst v zájmu adaptace na změnu klimatu. **Před osmi lety to bylo úplně nové téma, dnes patří dotace MŽP zaměřené na návrat vody do krajiny mezi jedny z nejžádanějších.**

Obce mohou podporu využít například na vybudování retenčních nádrží, propustných parkovišť nebo zelených střech. O dotace bude možné žádat od 12. ledna 2022 prostřednictvím Národního programu Životní prostředí.

Na nakládání se srážkovými vodami se připravuje stále více obcí. Mnoho z nich už využilo peníze, které v minulých letech Ministerstvo životního prostředí právě na tato opatření uvolňovalo z Operačního programu Životní prostředí. „Zájem ze strany samospráv se setrvale zvyšuje, projektů i zájmu o dotace přibývá. Boj se suchem jakožto výrazným projevem probíhající změny klimatu v Česku je klíčovou prioritou MŽP už od poloviny roku 2014. Z národních a evropských

zdrojů MŽP podpořilo v této oblasti od roku 2014 více než 21,5 tisíce projektů částkou v celkovém objemu přesahujícím 16,5 miliardy korun. Alespoň jeden podpořený projekt zaměřený na řešení sucha již najdeme v každé druhé obci Česka,“ zdůrazňuje ministr životního prostředí Richard Brabec.

Tentokrát je dotační výzva vypsána v Národním programu Životní prostředí a finance v objemu přes 1,75 miliardy korun poputují z Národního plánu obnovy. Pro kraje, obce, státní a neziskové organizace a další žadatele je v ní vyhrazena téměř miliarda korun na projekty řešící hospodaření s dešťovou vodou a 762 milionů korun je alokováno pro statutární město Brno. Výzva je cílena primárně na žádosti, kte-

ré nemohly být uspokojeny ze 144. výzvy Operačního programu Životní prostředí 2014–2020 kvůli vyčerpané alokaci, ale je zároveň otevřena všem žadatelům s novými projekty.

Z dotace mohou obce a kraje řešit povrchová opatření jako průlehy či vsakovací nádrže, jež jsou doplněny zelení a díky nimž zůstává srážková voda na místě, dále různé druhy podzemních i povrchových nádrží, díky kterým se voda dále používá třeba na zalévání nebo které plní ekosystémovou funkci. Podporu získají i dešťové zahrady, výměna nepropustných povrchů za propustné či výstavba nebo přestavba střech, které budou následně akumulovat dešťovou vodu.

Dotační výzva se otevře 12. ledna a potrvá do 31. srpna 2022 nebo do vyčerpání alokace. „Výše dotace na konkrétní projekt se různí podle druhu opatření, museli jsme reagovat na nezpůsobilost DPH z pohledu pravidel Národního plánu obnovy. Maximální výše podpory na jeden projekt u Velké dešťovky je až 100 %, s výjimkou budování propustných zpevněných povrchů, kde budeme poskytovat dotaci maximálně do 50 % celkových způsobilých výdajů, a jedná se vždy o výdaje bez DPH,“ vysvětluje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Součástí výzvy je i aktivita na realizaci protipovodňových opatření s širokým využitím přírodních blízkých prvků v urbanizovaném území. Ta je určena pro statutární město Brno, které z ní může čerpat až 762 milionů korun. Brno tuto částku využije na realizaci prvních dvou etap komplexního projektu na vybudování protipovodňových opatření na řece Svratce. Vznikne tak soubor přírodních blízkých protipovodňových opatření, součástí budou i opatření na kanalizační síti.

Podpořené projekty musí být realizovány nejpozději do 30. června 2025. ●

► Ostrava vymění na sídlištích **beton za zeleň**

Město Ostrava získalo dotaci z Norských fondů na projekt, který odstraní nevyužívané zpevněné plochy a na jejich místě vysází zeleň.

Pro městský obvod Ostrava-jih to znamená více keřů, květin či tráv na ploše zhruba 22 tisíc metrů čtverečních. Hlavní část projektu „Replace – Zeleň místo betonu“ tvoří odstranění nefunkčních a nevyužívaných zpevněných ploch a fragmentů mobiliáře sídliště (povrchy hřišť, pískoviště, povrchy komunikací atd.) a jejich nahrazení sídelní zelení. Budou to převážně trávníky, na vybraných vhodných místech

budou vysázeny záhony trvalek, keře a květnaté louky.

Cílem projektu je zmírnit negativní dopady změny klimatu a vytvořit příjemnější prostředí pro život na sídlištích. Druhou část projektu tvoří ozelenění terminálu Dubina, konkrétně založení druhově pestré květnaté louky, smíšené trvalkové výsadby a výsadby vzrostlých soliterních keřů. „Mám opravdovou radost, ročně jsme byli schopni dát na odstraňování zbytečných betonových ploch

a prvků maximálně 2 miliony korun. Díky Norským fondům tyto finance ušetříme a náš obvod zkrášlíme o deset let rychleji. Jde nejen o adaptaci na změnu klimatu, ale také o uhlazení veřejných prostranství. Kromě obrovského množství nevyužívaných ploch napříč celým obvodem dojde třeba k odstranění betonových stěn na uličkách. Matuškynebo estetizaci vstupů k bytovým domům,“ okomentoval situaci starosta obvodu Martin Bednář.

Celkové náklady na projekt činí 26,1 milionu korun. „Výborná zpráva také je, že se nám podařilo získat dotaci ve výši 90 procent výdajů, přibližně 22,5 milionu korun. Zbylou část pak uhradí statutární město Ostrava,“ informoval místostarosta Jan Dohnal, který má v gesci strategický rozvoj Jihu. ●

► V PÍSKU ZAČALO FUNGOVAT JEDINEČNÉ ZAŘÍZENÍ NA ENERGETICKÉ VYUŽITÍ KALU A BIOMASY

Foto: Kristyna Barchini

V Písku vybudovali jedinečné, částečně mobilní, ekologické zařízení na tepelné zpracování biomasy a kalů z místní čistírny odpadních vod.

Jedinečná linka je nyní ve zkušebním provozu, během něhož se testuje optimální poměr jednotlivých složek paliva. Ročně zpracuje až 3 900 tun strojně odvodněného kalu a vyprodukuje zhruba 360 tun popelovin bohatých na fosfor, draslík, dusík a další látky, které jsou vhodné k přimíchávání do fosfátových substrátů. „Náklady na projekt Stanice energetického využití kalu a biomasy, I. etapa – ČOV Písek dosáhly 42,3 milionu korun. Město na něj získalo dotaci 21,3 milionu z Operačního programu Životního prostředí,“ řekl Jan Venclík, vedoucí městského oddělení rozvoje.

Stanice na energetické využití kalu a biomasy je první svého druhu v Česku a druhým velkým letošním ekologickým projektem města. Tím prvním bylo spuštění kotle na biomasu v Teplárně Písek. Město Písek se podle starostky Evy Vanžurové rádo s ostatními městy podělí o zkušenosti s provozem tohoto unikátního zařízení.

Zařízení je částečně mobilní a stojí v areálu čistírny odpadních vod, celý proces se díky tomu odehrává na jednom místě. „Odvodněný kal je dopravován ze stávajících sítupásových lisů do akumulčního zásobníku a odtud dále do vstupní části sušicího zařízení. Sušení kalu probíhá v horkovzdušné sušárně vyvinuté s důrazem na automatický, nenáročný, a přitom efektivní a udržitelný provoz. Zdrojem tepelné energie pro sušení je horkovzdušný kotel, v němž se spaluje usušený kal spolu se štěpkou,“ popsal postup zpracování kalů Tomáš Holeček, technický ředitel dodavatele technologií. Štěpku pro spalování v zařízení dodávají Lesy města Písku.

Přebytky tepelné energie ze spalování jsou využívány k výrobě elektrické energie a k vytápění technologických objektů. Odpadní vzduch ze sušení je veden do pračky spalín, která systémem mokré vypírky zajistí dodržení zákonných hodnot emisí

vypouštěných do ovzduší. Hodnoty vypouštěných látek podléhají monitoringu.

„Výstupním produktem koncové části technologické linky z procesu spalování jsou popeloviny bohaté na minerální látky. Zčásti je využije kompostárna Městských služeb Písek a zčásti společnost Lesy města Písku. Ve formě produkce bioelitního hnojiva (receptura registrovaného hnojiva z Bavorska) bude jemná frakce popelovin v procesu zpracování bioodpadu přimíchána do kompostu, který bude současně obohacen o kultury hub a bakterií. Tento biokompost najde své uplatnění při údržbě veřejné zeleně na území města a v městské zahradě. Forma produkce vitalizačního substrátu bude hrubá frakce popela spolu s melasou a mletým vápencem granulována. Tento produkt zlepší půdní podmínky v lese na vysychavých a těžko zalesnitelných půdách,“ doplnil Jan Venclík.

Stávající odvodněný kal byl doposud za poplatek ukládán v Mydlovarech. Město díky inovativní technologii, která naplňuje vizi konceptu Smart City, v tomto směru ušetří. Významným přínosem tohoto ekologického a provozně výhodného zařízení je také minimalizace dopadů likvidace čistírenských kalů na životní prostředí. ●

▶ Na počest loňského Stromu roku vznikla alej

Foto: Jan Bartoň

Foto: Jan Bartoň

Celkem šestadvacet ovocných stromů starých odrůd vysadili místní nadšenci v Machově podél polní cesty.

Výsadbu zorganizovala Místní akční skupina Stolové hory jako připomínku loňského vítězství jabloně u Lidmanů v anketě Strom roku.

Desítky lidí včetně mnoha dětí posilněných moštem a štrúdlm vysadily během dvou hodin alej, jejíž plody budou v následujících letech potěšením nejen místním, ale i turistům.

Součástí akce byla i soutěž o nejoriginálnější štrúdl, takže někteří s sebou přinesli také plech s jablečným závinem. Štrúdl, mošt i jablekovicе vytvořily správnou atmosféru. Před samotným sázením podal informace o stromcích arborista Jakub Hruša, který po celou dobu bděl nad tím, aby se stromům dostalo řádné péče. Následně prakticky ukázal správný postup při výsadbě jedné z třešní.

Každý z přítomných si v partě nebo sám vybral třešň, jablono nebo švestku,

kterou zasypal zeminou a opatřil kůly a oplocením. Staré ovocné odrůdy byly vybrány s ohledem na lokalitu, proto jsou odolné především proti mrazům. V aleji najdete například jablono strýmku nebo řehtáč soudkovitý. Švestka domácí a Wagenheimova zastupují slivono. A půjdete-li po cestě podél stromořadí v červnu nebo červenci, odměnou za procházku vám mohou být výborné třešně Karešova nebo Kordia.

Vstřícnost a nadšení místních podtrhla nabídka stavební firmy na vyhloubení děr v kamenité jílovité půdě, ale také improvizace machovského starosty, který doběhl po kolečko, jež chybělo pro rozvoz kvalit-

ního humusu. Výsadbu finančně podpořila i místní firma.

Svůj strom si vysadily i děti z machovské základní školy, které si vyprávěly o tom, jak budou chodit svůj strom kontrolovat. Právě následná péče je pro čerstvě zasazené stromy zásadní. „Tím, že nám tolik lidí pomohlo stromky zasadit, celý příběh nekončí, naopak začíná. Pracovníci městyse budou stromky pravidelně zalévat a kosit pod nimi trávu. A já se budu snažit po několik příštích let řezem usměrnit jejich růst tak, aby se ve zdraví dožily vysokého věku a mohly tak nést plody pro další generace,“ doplňuje Pavel Rejchrt z Místní akční skupiny Stolové hory.

Při akci se vzpomínalo i na loňské prvenství jediného ovocného stromu v historii ankety Strom roku. Hned bylo naplánováno jarní roubování nedaleké jabloně u Lidmanů na jednu z čerstvě vysazených jabloní.

Tento projekt byl vytvořen díky grantovému programu Nadace Partnerství, individuálním dárcům veřejné sbírky a partnerům iniciativy Sážíme budoucnost. ●

▶ V Mladé Boleslavi začala stavba bioplynové stanice, její produkci využije MHD

V Mladé Boleslavi budují odpadovou bioplynovou stanici, jejíž produkci využijí pro pohon autobusů na stlačený plyn (CNG). Investice přesáhne 360 milionů korun, s plánovanou nadstavbou pro čištění bioplynu a výrobu biometanu a plnicí stanicí půjde o 430 milionů korun.

Stanice vznikne na okraji průmyslové zóny Plazy, se zahájením zkušebního provozu se počítá za rok. Nový provoz má ročně zpracovat kolem 25 tisíc tun odpadu, zpočátku hlavně z jídelen, restaurací a obchodů s potravinami. Po plánovaném rozšíření areálu o třídící linku a stanici CNG bude areál schopen částečně zpracovávat i komunální odpad, respektive jeho biologicky rozložitelnou část.

Produktem bude nejen biometan či bioCNG jako palivo pro dopravní podnik města Mladá Boleslav, ale také biologické hnojivo pro použití v zemědělství. Stanice bude vyrábět i elektrickou energii a teplo, ale jen pro vlastní provoz.

Část bioplynu bude využita v kogenerační jednotce zásobující technologii elektrickou a tepelnou energií. Zbytek se upraví na biometan, který bude po natla-

kování využíván v čerpací stanici bioCNG pro zásobování plynových autobusů městské hromadné dopravy. Podle mladoboleslavského primátora Raduana Nwelatiho je výstavba bioplynové stanice prvním krokem, který umožní ekologickou likvidaci a využití odpadů ve městě. „Až tady bude třídící linka pro komunální odpad, bude zčásti využit i komunální odpad a autobusy budou jezdit na směs odpadu, který bude pocházet z kuchyní a komunálního odpadu,“ uvedl.

Nyní jezdí v Mladé Boleslavi přes dvacet autobusů na stlačený zemní plyn. Dopravní podnik chce ale postupně nakoupit další autobusy na CNG, takže časem by mohla být využita celá výrobní kapacita nového zařízení. Projekt je spolufinancován z Operačního programu Životní prostředí. ●

► Odpadová data 2020: **K citelnému nárůstu množství komunálních odpadů nedošlo,** odpadové trendy zůstaly téměř stejné

Vloni opět mírně vzrostlo celkové množství odpadů, zejména kvůli nárůstu stavebních odpadů, a stejně tak mírně rostlo i jejich materiálové využití. Stále se však skládá na plný plyn.

Osmačtyřicet procent komunálních odpadů skončilo na skládkách, což je o dvě procenta více než v roce 2019. Podle platné odpadové legislativy vzroste v příštím roce skládkovací poplatky recyklovatelných a využitelných odpadů o stokrát, z dnešních 800 korun za tunu uloženou na skládce na 900 korun.

Celková produkce odpadů vloni mírně stoupla (z 37,4 na 38,5 mil. t), současně se ale mírně snížila produkce komunálního odpadu (z 5 879 na 5 730 tis. t). Množství vyříděných materiálů z komunálního odpadu kleslo oproti loňsku o 2%, o ně naopak vzrostl objem komunálních odpadů ukládaných na skládky.

„Oproti předpokladům se covidová karanténa na odpadových datech příliš nepodpírala. Nenastal žádný dramatický nárůst produkce komunálních odpadů, došlo dokonce k mírnému snížení. Na skládkách vloni ale skončilo 48 % komunálních odpadů, tedy o 2 % víc než v roce 2019. Tato čísla jednoznačně ukazují nezbytnost důrazného legislativního impulsu ve formě zcela nové odpadové legislativy, kterou se podařilo přijmout na konci minulého roku. Ta přináší celou řadu nástrojů, které by měly přispět k přesměrování využitelných odpadů ze skládek k jejich využití. Důraz byl kladen na přijetí funkčních ekonomických nástrojů, implementaci jasných recyklačních cílů a posílení rozšíření odpovědnosti výrobců. Ekonomické stimuly směřem k omezení skládkování, zejména poplatky za skládkování využitelných odpadů, jsou nastaveny zpo-

čátku mírněji, předpokládáme tak, že nepříznivý trend se bude zlepšovat až po roce 2023 nebo 2024. Podpora přechodu na oběhové hospodářství, účinně využívající zdroje, z nového programového období OPŽP dosáhne 7,1 miliardy korun,“ dodává Jan Maršák, ředitel odboru odpadů MŽP.

Celková produkce odpadů a nakládání s nimi v Česku

V roce 2020 bylo v České republice vyprodukováno 38,5 mil. tun všech odpadů. Z toho činily 1,8 mil. tun nebezpečné odpady a 36,7 mil. tun ostatní odpady. Na jednoho obyvatele tak u nás připadne 3 598 kg odpadu za rok (166 kg nebezpečných odpadů/obyv. a 3 432 kg ostatních odpadů/obyv.). Odpady byly vloni pře-

vážně využívány. Z 38,5 mil. tun všech odpadů jich bylo 90 % využito, z toho 86 % materiálově a 4 % energeticky. Na skládkách skončilo až 10 % všech odpadů.

Komunální odpady

Obyvatelé Česka vyprodukovali v roce 2020 5,7 mil. tun komunálního odpadu. Na jednoho občana Česka tedy vychází 536 kg komunálního odpadu za rok. Podíl komunálního odpadu na celkové produkci odpadů tvořil 14,9 %. V roce 2020 bylo využito 51 % vyprodukovaného komunálního odpadu, z toho 39 % materiálově a 12 % energeticky. Na skládkách bylo uloženo 48 % komunálního odpadu. ●

► Dotace pomohou obcím **s černými skládkami**

Hromada odpadků, starý nábytek, pneumatiky, hadry či suť. Černé skládky už asi každý někdy viděl, hyzdí okolí a jejich odstraňování dělá obcím díry do rozpočtu.

Obcím s rozšířenou působností teď s financováním likvidace nelegálních skládek pomůže nová dotační výzva Národního programu Životní prostředí. Dotace mohou radnice využít na úklid a odvezení nezákonně soustředěného odpadu,

tedy jinak černých skládek. Výjimkou jsou takové skládky, které tvoří pouze stavební a demoliční odpad včetně vytěžené kontaminované zeminy.

„Žádat mohou obce s rozšířenou působností, připravuje se pro ně 50 milionů korun. Úspěšným žadatelům

uhradíme až 80 procent způsobilých výdajů,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman a dále upřesňuje, že minimální výše podpory na jeden projekt je 50 tisíc korun, maximální pak půl milionu.

Výzva se otevřela 1. prosince letošního roku, žádosti mohou obce podávat do konce června 2022, nejpозději však do vyčerpání alokace. Maximální míra podpory na jeden projekt činí 80 % z celkových způsobilých výdajů ●

► **Zákon o jednorázových plastech** míří znovu do Sněmovny

Vláda opětovně schválila návrh zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí. Ten již jednou schválila, následně ale čekal ve Sněmovně na projednání téměř deset měsíců.

Nyní tak zamíří již do nově ustavené Sněmovny k projednání znovu. Nová legislativa zahrnuje hned několik typů opatření, od úplného zákazu konkrétních jednorázových plastových výrobků přes postupné omezování spotřeby jiných až po povinné příspěvky výrobců plastových výrobků na úklid obcí a měst. V případě zákazů umožňuje v souladu s evropskou legislativou doprodej zásob do nabytí účinnosti zákona, tedy do 1. července 2022.

„Obracíme se teď zejména na zákonodárce, aby zákon byl projednán co nejrychleji a Česko se vyhnulo případným sankcím ze strany Evropské komise. Především ale tato nová legislativa přináší pozitivní změnu, tedy snížení nesmyslného nadužívání mnoha tisíc tun jednorázových plastů ročně, po které veřejnost volá a na kterou jsou průmysl i obchod dlouhodobě připraveny. K vybraným jednorázovým výrobkům, které budou zakázány, již dnes existuje řada opakovaně použitelných alternativ, a tak můžeme ročně ušetřit miliony kusů jednorázových plastů. Kromě toho dostanou obce díky nové legislativě příspěvek na úklid veřejných prostor,“ doplňuje ministr životního prostředí Richard Brabec.

Zákaz uvádění na trh se týká pouze vybraných jednorázových výrobků z plastu. Jde o plastové vatové tyčinky, plastové příbory, talíře, brčka, míchátko, tyčky k balonkům, nádoby na potraviny, kelímky a nádoby na nápoje z expandovaného polystyrenu a výrobky z oxo-rozložitelných plastů. Jen díky němu by se měla ročně snížit spotřeba daných plastových výrobků o zhruba 1,77 miliardy kusů. Zákaz, včetně doprodeje, by měl platit od 1. července 2022, kdy by měl zákon nabýt účinnosti. Vedle něj přináší návrh výrobcům další povinnosti. Z pohledu zákazníků jde

především o tu, která výrobcům ukládá informovat o správném zacházení s odpady, zejména bude platit pro odpady z hygienických pomůcek a tabákových výrobků.

Novinkou plynoucí z návrhu zákona bude také povinnost pro výrobce označovat výrobky z plastů. Evropská komise již na konci roku 2020 vydala nařízení týkající se jednotné podoby značení. Značení se bude týkat cigaret s filtry, samostatných filtrů, vlhčených ubrousků, hygienických pomůcek a kelímků. Návrh zákona posiluje rovněž tzv. rozšířenou odpovědnost výrobců vybraných plastových odpadů. Výrobci cigaret se budou muset podílet na úklidu cigaretových odpadků v obcích. Ke spolupráci výrobců s obcemi by mělo docházet prostřednictvím kolektivních systémů, obce tak získají finanční příspěvky na úklid. Plnění nového zákona budou kontrolovat vzhledem k jeho široké působnosti různé kontrolní instituce: Česká obchodní inspekce, Státní potravinářská a zemědělská inspekce a krajské hygienické stanice.

MŽP považuje za důležité rovněž finančně podporovat přechod na alternativy jednorázových plastových výrobků. Naposledy takové projekty podpořilo dotacemi ve výši cca 60 milionů korun. Z nového programového období OPŽP 2021–2027 poputuje na podporu přechodu na oběhové hospodářství 7,1 miliardy korun. ●

► **Na jihočeském rašeliníšti** pomáhá přírodě těžká technika

Na lesním rašeliníšti Čtyřicítky nedaleko jihočeského města Nová Bystřice se právě pracuje na zlepšení životních podmínek pro vzácné druhy rostlin i živočichů.

Pozemkový spolek Hamerský potok tam zahájil zemní práce v podobě stržení travního drnu těžkou technikou a budování tůň. Narušení drnu je důležitým typem zásahu, který podporuje konkurenčně slabé druhy, čímž dochází k udržování nebo zvyšování lokální biodiverzity. Tento typ managementu je plánován obvykle na různých nelesních stanovištích, zvláště pak na vlhkých a mokřadních loukách, rašeliníštích, vřesovištích, písčinách, stepních trávnících, slaniscích, mezofilních loukách a pastvinách. Na zmíněné lokalitě je prováděn za účelem podpory populace vachty trojlísté, vrby rozmarýnolisté, zábělníku bahenního a jiných.

V současnosti se na lokalitě pracuje také na vyhloubení tří mělkých různě velkých

tůní, z nichž největší bude mít plochu cca 150 metrů čtverečních a maximální hloubku 120 centimetrů. Tůně budou syceny jak průsakem, tak povrchovou vodou. Vybudování tůní na lokalitě podpoří zejména ohrožené obojživelníky čolka velkého a skokana ostronosého či drobnou vážku šidélko kopovité.

Vytváření tůní a narušení drnu jsou součástí dlouhodobé péče o lokalitu. Její západní část vykoupil roku 2009 Český svaz ochránců přírody z kampaně Místo pro přírodu, čímž zamezil pokusu původního vlastníka o zalesnění a tím i zničení cenného biotopu, kterým Čtyřicítky bezesporu je. Jde o dobře zachované rašeliníště, které je obklopeno rozsáhlými smrkovými lesy. Kromě pozitivního vlivu

na vodní režim je významné např. pro zachování rozmanitosti druhů rostlin a živočichů zdejší oblasti.

Zmíněné aktivity na lokalitě probíhají v rámci realizace projektu Podpora biodiverzity mokřadních lokalit prostřednictvím pozemkových spolků, který je podpořen grantem z Norských fondů v programu Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu v oblasti podpory Zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech. Projekt vede Český svaz ochránců přírody ve spolupráci s partnery, kterými je pět pozemkových spolků. Cílem projektu je zajistit na čtrnácti mokřadních lokalitách v péči pozemkových spolků optimální podmínky pro přezítí vzácných druhů rostlin a živočichů. ●

► **Obec Rapotín ve spolupráci s obcemi Vikýřovice a Petrov nad Desnou a s Povodím Moravy dokončily stavbu přírodě blízkých protipovodňových opatření na řece Desné.**

NA DESNÉ JE HOTOVÁ **JEDNA** **Z NEJVĚTŠÍCH** PŘÍRODĚ BLÍZKÝCH **PROTIPOVODŇOVÝCH STAVEB**

Foto: archiv obce Rapotín

Stavba byla slavnostně ukončena 10. listopadu 2021 v obci Rapotín. Stavební práce trvaly tři roky, probíhaly na katastru tří obcí a ochrání jejich obyvatele před padesátiletou vodou.

V září 2018 odstartovala na Desné výstavba jednoho z největších projektů přírodě blízkých protipovodňových opatření na našem území. Základním prvkem protipovodňové ochrany je kombinace přírodě blízkých prvků s technickými opatřeními. Vzniklo celkem pět povodňových parků, jejichž součástí jsou tři nová revitalizační ramena s biotopy, která převedou část povodňového průtoku a tím výrazně sníží hladinu řeky. Přírodě blízké prvky jsou kombinovány s technickými, jako jsou ochranné hráze

a zídky. Dále došlo k rekonstrukci pevného jezu, který byl upraven na vakový, a vybudování rybochodů, které výrazně zlepší podmínky pro migraci vodních živočichů.

Díky zvolenému řešení a vhodné kombinaci přírodě blízkých a technických prvků byly zásahy do vlastního koryta Desné minimální. „Obce přistoupily k realizaci projektu zejména kvůli ochraně majetku, zdraví a životů občanů po zkušenosti s ničivou povodní v roce 1997 a také s ohledem na omezení územního rozvoje obcí v záplavovém území řeky Desné. Jedná se o území s velmi zahuštěnou zástavbou, kde každá povodeň přináší velké rozlivy. Jsem přesvědčen, že občané sami ocení pozitivní přínos tohoto opatření, a to nejen z hlediska protipovodňové ochrany, ale i z hlediska přínosu pro životní prostředí. Obyvatelé obcí jsou

O OBCI RAPOTÍN

Obec Rapotín leží na severní Moravě v údolí řeky Desné severovýchodně od Šumperku. Osm kilometrů dlouhá obec se rozkládá od města Šumperka až po Losinský zámek. Na východní straně ji od obce Vikýřovice a Petrova nad Desnou odděluje řeka Desná. Pověst praví, že Rapotín založil markomanský uprchlík Reibod při stěhování národů. Ve skutečnosti založili Rapotín němečtí kolonisté ve třináctém století. Ve druhé polovině sedmnáctého století prožili obyvatelé údolí Desné procesy s čarodějnicemi. Inkviční soud na zámku ve Velkých Losinách odsoudil za řízení Františka Bobliga k trestu smrti upálením 56 lidí. Mezi nimi bylo sedm žen z Rapotína. Upálení rapotínských žen připomíná sloup z roku 1678. S průmyslovým rozvojem se Rapotín stal významným sklářským městem. Několikrát byl připojen k Šumperku, od devadesátých let dvacátého století je samostatnou obcí.

Foto: archiv obce Rapotín

Foto: archiv obce Rapotín

Foto: archiv obce Rapotín

Foto: archiv obce Rapotín

Foto: archiv obce Rapotín

díky novým opatřením chráněni až na úroveň padesátileté povodně," popisuje starosta Rapotína Bohuslav Hudec.

Projekt byl připraven v souladu s koncepcí protipovodňové ochrany na řece Desné, kterou zajistilo Povodí Moravy společně se Svazkem obcí údolí Desné. „Koncepce dále předpokládá výstavbu dalších etap protipovodňových opatření. V současné době probíhá příprava navazující etapy od Víkýřovic směrem k Šumperku. Úzká spolupráce mezi obcemi a správcem toku je při řešení protipovodňových opatření na Desné prakticky nezbytná a velmi mě těší, na jaké úrovni naše spolupráce funguje. Odtokové poměry se zde totiž kvůli přírodním podmínkám musí řešit jako celek. Jen škody na vodohospodářském majetku a korytě tu v letech 2007 a 2010 dosáhly v souhrnu s tokem Hučivé Desné 37,6 milionu korun,“ při-

Díky zvolenému řešení a vhodné kombinaci přírodních a technických proků byly zásahy do vlastního koryta Desné minimální.

pomíná generální ředitel Povodí Moravy Václav Gargulák.

Celkové rozpočtové náklady protipovodňových opatření na řece Desné v obcích Rapotín, Víkýřovice a Petrov nad Desnou jsou 375 milionů korun. Obec Rapotín je nositelem projektu a státní podnik Povodí Moravy, obec Víkýřovice a Petrov nad Desnou v projektu figurují jako partneři. Akce byla financována z dotace z Operačního programu Životní prostředí do výše 85 % užitelných nákladů a zbylých 15 % financovalo Povodí Moravy a obce. Na vlastní zdroje obcí přispěl Olomoucký kraj cca 3,5 % z celkových užitelných nákladů. Obec připravuje další projekt přírodních protipovodňových opatření na dalším úseku řeky. ●

► **Obec Kozlany v Jihomoravském kraji úspěšně vrací vodu do krajiny.** Revitalizace údolní nivy Rostěnického potoka je jejím dalším úspěšným projektem.

V KOZLANECH VE VYPRAHLÉ KRAJINĚ OBNOVILI RYBNÍK A MOKŘADY

Foto: archiv SFŽP ČR

Jak popisuje starosta Kozlan Karel Pospíšil, obec se nachází v oblasti s intenzivním zemědělským hospodařením na velkých lánách. Jedinými dvěma přirozenými toky v katastru obce jsou Rostěnický potok a potok Runza. Donedávna neměly Kozlany kromě malých vodních nádrží žádnou vodní plochu. „V devadesátých letech minulého století obec poblíž soutoku Rostěnického a Bohdalického potoka vybudovala rybník o výměře asi půl hektaru. Ten neskutečně pozitivně oživil krajinu. Já si z dětství pamatuji vyprávění našich babiček a dědečků, že právě kolem Rostěnického potoka byly v minulosti louky a mokřady, které však vzaly za své při rozvoji zemědělské velkovýroby, kdy docházelo k odvodnění pozemků,“ popisuje starosta Karel Pospíšil.

Postupem času se však odvodňovací drenáže meliorace zanášely a opět docházelo k podmačení půdy, kterou již zemědělci nemohli obdělávat. Proto se při zpracovávání územního plánu obce Kozlany začalo uvažovat o dalších vodních plochách kolem potoka. „Od roku 2014 se v krajině začalo negativně projevovat sucho a byla stále větší snaha o zadržování vody v krajině. Proto byl zpracován projekt Revitalizace údolní nivy Rostěnického potoka,“ popisuje starosta.

Projekt byl rozčleněn na stavební projekty, počítalo se s vybudováním rybníka na místě,

kde kdysi údajně rybník také býval. Jako další měly vzniknout tůňe a mokřady včetně biocentra. „Již v průběhu hloubení nádrže se objevilo poměrně velké množství spodní vody, která po dokončení díla do značné míry řešila i naplnění rybníka. V době velkého sucha v roce 2018 voda v Rostěnickém potoce po několik měsíců vůbec netekla, ale nový rybník měl i přes pokles hladiny asi o 60 cm vody dostatek, a to díky zmiňované spodní vodě. V roce 2018 jsme na katastru obcí Kozlany a Bohdalice, ale na pozemcích, které jsou všechny ve vlastnictví obce, vybudovali krásné tůňe a mokřady,“ vysvětluje Karel Pospíšil.

V Kozlanech jsou na novou část krajiny hrdí. „V současné době vnímají občané, a to nejen z naší obce, nový rybník velmi pozitivně a můžeme říct, že se jedná o jeden z velmi zdařilých a dobře hodnocených projektů, které obec ke spokojenosti většiny lidí realizovala. Jak jsem již uvedl, i vlastníci nebo pachtýři pozemků, na kterých zemědělsky hospodařili a které měli prodat nebo přenechat pro stavbu rybníka, byli opravdu velmi vstřícní a hledali řešení, jak obci co nejlépe vyhovět a pomoci s realizací záměru,“ neskryvá starosta radost.

Obec na ploše asi dvou hektarů kolem vodní nádrže rovněž vysázela stromy a keře, což pomohlo rybníku ještě více zvýraznit jako významný krajinný prvek. „Dovolím si tvrdit, že nově vybudovaný rybník i zeleně

O OBCI

Kozlany se nacházejí v okrese Vyškov v Jihomoravském kraji. Polnosti a další majetky náležící k osadě, zmiňované od roku 1351, původně vlastnili vladykové z Nezamyslic. Od nich získali v roce 1376 kozlanské zboží augustiniáni z brněnského konventu u sv. Tomáše, později přesídlivší na Staré Brno. Řeholníci si za středisko okolních statků zvolili Hvězdlice a v samotných Kozlanech měli pouze hospodářský dvůr. Po třicetileté válce, která ves těžce postihla, v ní nacházíme většinou německé osadníky. Záhy se ovšem Kozlany opět počestily. V závěru devatenáctého století zde žilo okolo 550 obyvatel, v současnosti má obec zhruba o 200 obyvatel méně.

Zdroj: www.kozlany.eu

vysázená kolem něj zcela určitě zlepšila ráz krajiny v lokalitě, což je vidět i na počtu lidí, kteří sem velmi rádi chodí na vycházky. Zejména v mokřadech a v keřovém porostu kolem nich se objevují ptáci i živočichové, kteří na rozpálené zemědělské půdě nikdy vidět nebyli. Od jara do podzimu zde byl pár labutí, divoké kachny, opakovaně byl zaznamenán i výskyt ledňáčka říčního,“ popisuje proměnu Karel Pospíšil.

Kozlany při obnově krajiny využívají dotace z Operačního programu Životní prostředí. Koncem roku také na ploše dvou hektarů vysázeli další lokální biokoridor. ●

► Další školy, nemocnice a úřady **ušetří na energiích**

Opravené a energeticky úsporné školy, nemocnice, úřady a další veřejné budovy. To vše přinese nová dotační výzva z Národního programu Životní prostředí, která podpoří snížení energetické náročnosti veřejných budov a jejich majitelům tak zajistí nižší výdaje za jejich provoz.

Nová fasáda a okna, která ušetří náklady na vytápění, na střeše fotovoltaické panely, uvnitř úsporné osvětlení, chytré rolety a vyřešené větrání – tak může vypadat třeba budova školy, která využije dotaci na energetické úspory z právě vypsané dotační výzvy rezortu životního prostředí, navazující na předchozí velmi úspěšné dotace poskytované z Operačního programu Životní prostředí (OPŽP).

„Od roku 2014 jsme podpořili 11 miliardami energeticky úsporné renovace 2 437 úřadů, škol, nemocnic, hasičských stanic a dalších veřejných budov. Po těchto dotacích je dlouhodobě velká potřeba, a proto jsem rád, že se nám podařilo nad rámec OPŽP vyjednat další prostředky z Národního plánu obnovy, díky kterým můžeme podpořit nejen ty žadatele, na které se v OPŽP již nedostalo, ale i zcela nové zájemce,“ vysvětluje ministr životního prostředí Richard Brabec. „Nechtěli jsme čekat na start nového programového období operačních programů, které se rozeběhne až začátkem příštího roku. Řada obcí a měst má už projekty nachystané a potřebují je začít realizovat. Vedle environmentálních přínosů jsou tyto projekty pro obce

zásadní i z hlediska ekonomických přínosů, o to více v dnešní době,“ doplňuje.

Celkem do oprav veřejných budov půjdou 3,2 miliardy korun z prostředků Národního plánu obnovy, o které budou zájemci žádat v rámci Národního programu Životní prostředí. Výzvou míříme primárně na projekty 146. výzvy OPŽP, které zůstaly bez podpory kvůli vyčerpané alokaci, nicméně je možné podat i ryze nový projekt.

O dotaci mohou žádat typicky kraje, obce, státní příspěvkové organizace, vysoké školy a další veřejné instituce. Peníze využijí na zateplení pláště budovy, výměnu oken, instalaci fotovoltaických systémů a solárně-termických kolektorů, rekuperaci tepla či výměnu zdroje vytápění. Ve vnitřních prostorách mohou žadatelé modernizovat osvětlení, zlepšit akustiku, lépe regulovat vytápění a větrání či zabránit letnímu přehřívání pomocí stínících prvků.

„Rádi bychom, aby žadatelé o rekonstrukci přemýšleli komplexně a udělali co nejvíce opatření jak na venkovních částech budovy, tak uvnitř. Výše dotace se bude odvíjet od dosažených energetických úspor

Foto: archiv SFŽP ČR

a pohybovat se bude v rozmezí od 40 do 65 % celkových způsobilých výdajů. Žadatelé, kteří realizaci provedou metodou EPC (tzv. energetické úspory se zárukou) nebo zadají veřejnou zakázku podle metodiky Design & Build (& Operate), mohou dosáhnout na dotaci až 70 %,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Příjem žádostí skončí 30. září 2022. Podpořené projekty musí být realizovány nejpozději do 31. prosince 2025. ●

AKTUÁLNÍ VÝZVY NÁRODNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Energetické úspory veřejných budov

Ukončení příjmu žádostí: 30. 9. 2022

Alokace: 3 285 000 000 Kč

Výzva č. 12/2021

rozděluje prostředky, které jsou určeny vlastníkům veřejných budov na provedení energeticky úsporné renovace pomocí kombinace zateplení obálky budovy včetně výměny oken, řízeného větrání se zpětným získáváním tepla, vnějších pohyblivých stínících prvků a účinných technologií snižujících spotřebu energie či zajišťujících efektivní výrobu elektřiny a tepla, přednostně s využitím obnovitelných zdrojů energie. Výzva je primárně určena pro projekty 146. výzvy Operačního programu Životní prostředí nepodpořené z důvodu nedostatečné alokace prostředků, nicméně je možné podat i ryze nový projekt.

Odstranění černých skládek

Ukončení příjmu žádostí: 30. 6. 2022

Alokace: 50 000 000 Kč

Výzva č. 11/2021

je určena pro obce s rozšířenou působností, které mají na svém území černé skládky, tedy nezákonně soustředěný odpad odložený mimo místa k tomu určená. Minimální částka určená pro jeden projekt je 50 tisíc korun, maximální 0,5 milionu korun.

Hospodaření s vodou v obcích

Zahájení příjmu žádostí: 12. 1. 2022

Ukončení příjmu žádostí: 31. 8. 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 1 754 000 000 korun

Výzva č. 10/2021

se zaměřuje na finanční podporu efektivního hospodaření se srážkovou vodou na zastavěném území obcí a protipovodňových opatření se širokým využitím přírodních blízkých prvků. Finance jsou poskytnuty z Národního plánu obnovy. Dotaci je možné získat například na vsakovací a retenční zařízení, akumulační nádrže na zachytávání srážkových vod, na propustné zpevněné povrchy nebo na zelené střechy.

AKTUÁLNÍ VÝZVY

NÁRODNÍHO PROGRAMU ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Zdroje vody

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 450 milionů korun

Výzva č. 9/2021

pokračuje v podpoře realizace nových nebo regenerace/intenzifikace stávajících zdrojů vody pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Dotaci je možné získat i na realizaci nových nebo zkapacitnění stávajících přivaděčů pitné vody, včetně instalace nezbytné technologie a napojení na stávající vodovod, či na vytvoření nového veřejně přístupného odběrného místa pitné vody tam, kde není vodovod realizován. Žadatelé mohou být obce, dobrovolné svazky obcí, obchodní společnosti či zájmová sdružení právnických osob ovládaná z více než 50 % obcemi a městy nebo jinými veřejnoprávními subjekty.

Výkup pozemků ve zvláště chráněných územích

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 95 500 000 korun

Výzva č. 8/2021

navazuje na předchozí podobné výzvy a umožňuje zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a podporu biodiverzity v nich. Státní vlastnictví pozemků umožní správám národních parků a Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR realizaci vhodného managementu dle schválených plánů péče nebo zásad péče. Oprávněnými žadateli jsou správy národních parků a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Domovní čistírny odpadních vod

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 300 milionů korun

Výzva č. 7/2021

je zaměřena na podporu realizace soustav individuálních čistíren odpadních vod v podobě DČOV do kapacity 50 ekvivalentních obyvatel pro budovy využívané k trvalému rodinnému bydlení (zejména rodinné a bytové domy) a pro budovy ve vlastnictví dané obce v oblastech, kde není z technického či ekonomického hlediska možné připojit nemovitosti ke stokové síti zakončené ČOV.

Podpora obcí v národních parcích

Ukončení příjmu žádostí: 31. 1. 2022, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 200 000 000 korun

Výzva č. 6/2021

je určena na zlepšení životního prostředí, zkvalitnění života občanů a podporu udržitelného rozvoje v obcích na území národních parků. Dotaci je možné čerpat i na spolufinancování velkých projektů podpořených z jiných evropských programů a nově i na projektovou přípravu chystaných projektů.

Výsadba stromů – grantové schéma

Ukončení příjmu žádostí: 30. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 150 000 000 Kč

Výzva č. 5/2021

je zaměřena na podporu výsadby stromů prostřednictvím grantů erudovaným nestátním neziskovým organizacím a místním akčním skupinám. Cílem je podpořit co největší počet výsadeb stromů v terénu paralelně s realizací projektů podpořených v rámci výzvy č. 4/2021, urychlení administrace a znásobení zdrojů financování prostřednictvím zapojení soukromých prostředků. Žádat mohou nestátní neziskové organizace s prokazatelnou zkušeností s poskytováním podpory na výsadbu stromů a místní akční skupiny (MAS).

Výsadba stromů – individuální projekty

Ukončení příjmu žádostí: 30. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 200 000 000 Kč

Výzva č. 4/2021

cílí na zlepšení životního prostředí v obcích a jejich okolí prostřednictvím podpory individuálních projektů a zapojení veřejnosti. Jejím cílem je přispět ke zlepšení kvality veřejného prostoru a ovzduší, k vyrovnaní teplotních extrémů a zadržování vody. Předmětem podpory je výsadba stanovištně vhodných druhů listnatých stromů na veřejně přístupných místech, případně v uzavřených vnitroblocích bytových domů využívaných ke komunitnímu setkávání. Žádat mohou subjekty s prokazatelným vztahem k místu realizace projektu s výjimkou politických stran a hnutí.

Územní studie krajiny

Ukončení příjmu žádostí: 31. 12. 2023, nejpozději však do vyčerpání alokace

Alokace: 35 000 000 Kč

Výzva č. 14/2016

nabízí obcím kofinancování ve výši 10 procent na projekty územních studií krajiny podpořených z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) v gesci Ministerstva pro místní rozvoj. Podmínkou získání dotace je vydané rozhodnutí o poskytnutí finanční podpory v IROPu, konkrétně v prioritní ose 3 operačního programu, určené na územní studie krajiny. O dotaci mohou žádat obce s rozšířenou působností.

▶ LESNÍM POROSTŮM I KRASOVÝM ÚTVARŮM U ZBRAŠOVSKÉ ARAGONITOVÉ JESKYNĚ SE DOSTALO POTŘEBNÉ PÉČE

Foto: archiv Lesy ČR

Foto: archiv Lesy ČR

Zbrašovské aragonitové jeskyně leží v malebném údolí řeky v moravském lázeňském městečku Teplice nad Bečvou. Jde o jedinečný jeskynní systém evropského významu vzniklý současným působením atmosférických vod a teplých minerálních vod vystupujících z velkých hloubek ve vápencích.

Nedávný projekt Lesů ČR financovaný z OPŽP se postaral o zlepšení struktury lesních porostů a zajištění péče o povrchové krasové útvary v okolí jeskyní.

Hranický kras patří svým vývojem mezi světové unikáty. Podobně jako většina krasových oblastí na Moravě je tvořen mocnými vrstvami vápenců středně až svrchně devonského stáří 350–380 milionů let. Vápencová tělesa Hranicka však byla v pozdějších obdobích přetvářena činností moře, které jim dalo ve svrchních partiích podobu homolovitých útvarů nazývaných mogoty. V dalších etapách vývoje podléhaly činnosti povrchových vod a vznikaly tu první krasové jevy. Do procesu krasování však od třetihor zasahují hydrotermální prameny, které vápence rozpouštějí a zcela odlišným způsobem modelují podzemní prostory. Postupně tak vznikly zdejší jeskynní systémy vytvořené kombinací povrchových a minerálních vod se specifickou výzdobou a dalšími zvláštními doprovodnými jevy.

Na rozdíl od většiny našich jeskyní je v podzemních prostorách Zbrašovských aragonitových jeskyní teplota vzduchu kolem 14 °C. V neodvětrávaných nejnižších částech jsou stálá plynová jezera oxidu uhličitého. Stěny chodeb a dómu zdobí kůry

zbrašovského onyxu a také vysokoteplotní modifikace uhličitanu vápenatého – jehlice minerálu aragonitu. Největším unikátem jsou tu kužely gejzírových stalagmitů. Nejpravděpodobnější teorie jejich vzniku a růstu je, že se vytvořily krystalizací uhlí-

čitanu vápenatého v místech, kde vyvěrala minerální voda z hlubin. V poslední době se objevila další domněnka vzniku, která se přiklání k názoru, že se jedná o takzvané raftové kužely. Tyto útvary vznikají pod vodou v místech, kde na hladinu jezera dopadá na-

Krasové jevy vznikají zpravidla činností atmosférických a povrchových vod. Pukliny ve vápencích a dalších horninách jsou průběžně rozšiřovány vodní korozí a erozí, vytvářejí se podzemní prostory a zpětným vysrážením minerálů pak krápníková výzdoba. Pokud se však na tvorbě takových útvarů podílejí teplé minerální vody vyvěrající z hlubin jako v případě Zbrašovských aragonitových jeskyní a jevů v jejich okolí, jedná se o hydrotermální kras.

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
1 937 184 Kč

Příspěvek EU
1 646 606 Kč

sycená skapová voda. V místě skapu se pak vysráží kalcit, který dopadne na podvodní dno. Postupným ukládáním těchto částic se vytvářejí násypové kužely, které se zpevní následnou rekrystalizací.

Dalším významným činitelem jsou v oblasti Zbrašovských aragonitových jeskyní vývěry teplých minerálů. Z hloubky přibližně dvou kilometrů vyvěrají jak do přirozených krasových dutin, tak na povrch, kde se podílejí na jejich zvětšování a především na tvorbě unikátních sekundárních jevů v podobě povrchových krasových útvarů. A právě ty se spolu s lesními porosty v okolí jeskyní rozhodly Lesy ČR ošetřit v projektu financovaném z dotace OPŽP.

Zbrašovský projekt měl za cíl podpořit biodiverzitu

Projekt Zlepšení struktury lesních porostů a zajištění péče o povrchové krasové útvary v NPP Zbrašovské aragonitové jeskyně vznikl ve spolupráci Lesů ČR coby vlastníka pozemku s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, která je orgánem ochrany přírody v národní přírodní památce Zbrašovské aragonitové jeskyně, a také se Správou jeskyní ČR. „Cílem projektu byla podpora biodiverzity i zajištění bezpečnosti návštěvníků této navštěvované lokality,“ přibližuje Eva Jouklová, tisková mluvčí Lesů ČR. „Prvotní popud k uskutečnění projektu vyšel od AOPK a Správy jeskyní ČR,“ doplňuje.

V rámci realizace projektu bylo třeba zohlednit biodiverzitu zvláště chráněného území, krasové jevy i turistický ruch v lázeň-

ské lokalitě. „Na 3,31 hektaru arboristé v zimním a jarním období roku 2018/2019 ošetřovali, ale i kácení přestálé dřeviny a 4 300 jich vysadili. Nyní jde o následnou péči o dřeviny – dosadby, zálivky, kontrolu a opravy individuální ochrany u vysázených dřevin a další s tím, že projekt končí v příštím roce,“ vypočítává Eva Jouklová. Spolupráci se SFŽP ČR považuje za dobrou, stejně jako se všemi zainteresovanými stranami. „Nyní projekt spěje k závěrečnému hodnocení,“ připomíná.

Nejdůležitějším dokumentem, který bylo třeba k úspěšnému získání dotace doložit, byla podle jejích slov projektová dokumentace. „Ta obsahuje textovou, výkresovou a rozpočtovou část. Každá dřevina byla inventarizována, zpracován byl osazovací plán a podrobný rozpočet projektu. Součástí bylo i vyjádření Městského úřadu Hranice, Ministerstva zdravotnictví, AOPK ČR a památkové péče,“ vzpomíná. Jinak šlo podle ní o standardní postup zpracování i předložení žádosti o dotaci, který byl dodržen, a projekt se tak povedl. „Podařilo se nám splnit všechny cíle projektu, takže ho považujeme za úspěšný,“ hodnotí.

Lesy ČR pravidelně čerpají z různých operačních programů a každé zpracování a předložení úspěšné žádosti je pro administrátora projektu přípravou na další projekt. „Z OPŽP čerpáme dotace na desítky projektů, v posledních pěti letech to bylo více než 90 milionů korun. Evropské prostředky chceme čerpat i v dalším programovacím období. Opět půjde o projekty zaměřené na ochranu přírody a krajiny, vodní hospodářství a výsadbu dřevin ve volné krajině,“ uzavírá prozatím Eva Jouklová.

NEJHLUBŠÍ SLADKOVODNÍ PROPAST NA SVĚTĚ

Kromě Zbrašovských aragonitových jeskyní je nejznámějším místem Moravského krasu Hranická propast. Nachází se mezi obcemi Hranice, Teplice nad Bečvou a Černotín v jižní části národní přírodní rezervace Hůrka u Hranic, která tu byla k ochraně květeny, zvířeny a krasových jevů založena již v roce 1952. Samotná propast je známa již po staletí a první písemné zmínky o ní pocházejí již z roku 1580 od Tomáše Jordána z Klauznburku. Do mapy Moravy ji pak počátkem sedmnáctého století zaznamenal Jan Amos Komenský. Hranická propast je se svou celkovou naměřenou hloubkou 473,5 m naší nejhlubší propastí a zároveň je díky rekordní hloubce vody 404 m také nejhlubší zatopenou jeskyní světa. Tento světový primát drží od roku 2016 díky poslednímu měření expedice Neuron. Této hloubky bylo dosaženo pomocí robota a odhaduje se, že zdaleka nemusí být konečná. Měření bylo totiž ukončeno kvůli vyčerpání délky ovládacího kabelu. Nепatrné koncentrace helia ovšem naznačují, že jeskyně sahá až pod zemskou kůru, do svrchního pláště Země. V roce 2015 byla v národní přírodní rezervaci Hůrka u Hranic z prostředků Evropské unie dokončena úprava návštěvnické infrastruktury. Byla vybudována nová naučná stezka, opraveny chodníky pro turisty, opraveno zábradlí na vyhlídkách Svätý Jan a Svrčov, obnoven zábradlí okolo Hranické propasti a mnoho dalšího.

Foto: archiv Lesy ČR

Foto: archiv Lesy ČR

Foto: archiv Lesy ČR

Foto: archiv Lesy ČR

Foto: archiv Lesy ČR

► Biodiverzita v okolí Zbrašovských jeskyní je velmi pestrá

Biodiverzita, jejíž zvýšení bylo cílem uskutecněného projektu, je v oblasti Zbrašovských aragonitových jeskyní opravdu pestrá. Na svazích tu převažují společenstva suťových lešů v mozaice se štěrbinovou vegetací vápnitých skal a drolin, místy se objevují karpatské dubohabřiny. Celkově ve stromovém patře převládá dub zimní a javor mlč s příměsí lípy srdčité a velkolisté, jasan ztepilý, habr obecný, o něco méně javor klen a javor babyka, jednotlivě nebo skupinkovitě se objevují buk lesní, jedle bělokorá, smrk ztepilý nebo třesň ptačí a borovice lesní. Z introdukovaných a geograficky nepůvodních druhů je zastoupen trnovník akát a modřín opadavý, občas borovice vejmutovka a zcela ojediněle jeřáb břeč. Keřové patro vytvářejí lísky, hlohy, brsleny, ptačí zoby, zimolezy, trnky, růže šípkové, bezy, svídy a dřšťáky. Bylinné patro je druhově bohaté, a to i na řadu významných a ohrožených rostlin, jakými je osladič přehlížený, lilie zlatohlavá, sveřep větevnatý či kerblík lesklý. Zajímavostí je zdejší

ších 71 druhů lišejníků, z toho 7 ohrožených, a relativně malé množství hub.

Z živočichů se v nadzemní části NPP Zbrašovské aragonitové jeskyně vyskytují druhy typické pro nížinné listnaté lesní porosty. Mezi bezobratlými je nejpočetnější skupinou 186 motýlích druhů včetně chráněného otakárka fenyklového, batolce duhového a batolce červeného. Z významnějších ptačích druhů stojí za to zmínit krahujce obecného a lejska šedého. Poměrně hojná je veverka obecná a plch velký.

Velmi zajímavé výsledky přinesly biospeleologické průzkumy zaměřené na bezobratlé živočichy v jeskynním systému. Byly zde nalezeny zajímavé druhy brouků, chvosťoskoků, suchozemských stejnonožců, mnohonožek, stonožek i brouka drabčíka, který zde žije na jediné lokalitě v Česku.

V podzemí

Stejně jako pro bezobratlé bylo podzemí už od svého objevení zajímavé i pro člověka. Jeskyně byly objeveny roku 1912 bratry

Zbrašovské aragonitové jeskyně byly objeveny na přelomu let 1912 a 1913 a veřejnosti byly zpřístupněny v roce 1926. Jejich unikátní výzdobu tvoří minerál aragonit, dále raftové stalagmity a kulovité sintrové poulaky připomínající koblihy. Nejnižší úrovně jeskyní jsou trvale zaplněny oxidem uhličitým.

LÁZEŇSKÁ MINERÁLNÍ VODA BYLA PŮVODNĚ DEŠŤOVKOU

Minerálka v Hranickém krasu je původně zasláklá povrchová voda, jejíž stáří bylo datováno na 16 až 30 let. „*Datování se provádělo už mnohokrát, dříve ale nebyla tak přesná. Naši vědečtí předchůdci měli hrubší měřítka, zatímco dnes pracujeme s jemnějšími metodami. Navíc jsou dostupnější a levnější, takže analýzy se mohou dělat častěji. Tím se vyloučí vliv nějakého extrému – třeba že vzorek byl odebrán za povodně či velkého sucha, kdy je proudění vod v podzemí silně ovlivněno,*“ říká Milan Geršl z Mendelovy univerzity.

Minerálka se z vody v podzemí podle jeho slov stane díky tomu, že se v ní rozpustí plyn, který uniká z velké hloubky. Jde o oxid uhličitý a nepatrné příměsi dalších plynů. Funguje to podobně jako autosifon: vznikne proplyněná voda, která je velmi agresivní, takže rozpouští okolní horninu. Tě pak ubývá, čímž vznikají jeskyně. Současně se ona hornina rozpustí ve vodě. Tak vznikne mineralizovaná voda, která – když ji pijeme – podporuje výživu organismu. Používá se proto v lázeňství, například pro podporu růstu a hojení zlomených kostí. V Hranické propasti má voda stejné složení jako ta, kterou pijí lidé z pramenů v lázních v Teplicích nad Bečvou.

Josefem a Čeňkem Chromými. Za tuhých mrazů vystupoval z pukliny v lomu Na Baránci silný sloup páry, na což byl upozorněn starosta obce Zbrašova (dnešní Teplice nad Bečvou) Josef Chromý. Spolu s bratrem se pustili do rozšiřování pukliny vyklizením sutí a postupně sestoupili do jeskynních prostorů později nazvané Jurikův dóm. Při prvosestupu se jim údajně přetrhlo lano, dopadli na suťový svah, přičemž se jim rozbili karbidové lampy. V úplné tmě museli čekat na pomoc osm hodin.

V následujících letech probíhal postupný průzkum nově objevených částí a v roce 1926 byl proražen nový vchod a jeskyně byly zpřístupněny veřejnosti. V letech 2002–2005 probíhala v jeskyních generální rekonstrukce prohlídkové trasy, během níž byla modernizována trasa i elektroinstalace. V průběhu rekonstrukce se podařilo odstranit obrovské množství kamenných zakládek, které vyplňovaly některé přírodní dutiny a chodby. Zakládky byly vytvořeny v dobách původních zpřístupňovacích prací. Materiál tehdy z úsporných důvodů nebyl vyvážen ven. Během posledních rekonstrukcí se tak některým částem systému vrátila jejich původní podoba a otevřely se nové pohledy na přírodní prostory, které byly dříve zataraseny.

Do podzemí se vchází šikmou uměle raženou štolou, která návštěvníky zavede do hloubky 16 metrů. V těchto místech što-

la plynule přechází v horizontální přírodní chodbu. Přes most se přichází k prvnímu zastavení do takzvané Zasedací síně, která nese jméno podle skalního výčnělku připomínajícího řečnický pult. Následující partie jeskyně jsou již názornou expozicí hydrotermálního krasu. Koblihová síň s pamětní deskou objevitelů je pojmenována podle oranžových sférických povlaků na stěnách. V přilehlé prostře U Antoníčka je kromě „koblihů“ i další útvar vzniklý činností termálních vod – gejzírový stalagmit.

Po překonání schodiště se zcela nečekaně otvírá pohled do mohutné prostory nazvané Gallašův dóm. Ve vstupní části je možné nahlédnout do propasti vedoucí do Prokopovy jeskyně. Nejnižší úroveň těchto prostor mají trvale vysokou koncentraci oxidu uhličitého. Jeho hladina je proto z bezpečnostních důvodů automaticky regulována tak, aby jeho obsah v úrovni návštěvního okruhu nepřesáhl povolené jedno procento. Gallašův dóm byl pojmenován podle hranického lékaře a národního buditele Josefa Heřmana Agapita Gallaše.

Návštěvní trasa pokračuje do Křtitelnice, prostory se studnovitou rourou ve stěně, jež vznikla erozní činností vody. V tomto dómu je na přenesených gejzírových stalagmitech znázorněna teorie jejich vzniku. Skrz krápníky je zavedena voda, která se z vrcholu stalagmitu rozstříkuje. Za Křtitelnicí je po levé straně průhled na aragonitový útvar s názvem Ježek. Poté chodba přechází v největší prostor Zbrašovských aragonitových jeskyní – Jurikův dóm. Do této prostory sestoupili 42 m hlubokým komínem z povrchu objevitelé jeskyní. Byla pojmenována podle rajhradského mnicha Jurika, který roku 1169 údajně založil město Hranice. Dóm upadá do nejnižší partie, která je nazývána Tunel. Po většinu roku je zatopena plynovým jezerem, stejně jako přilehlá Jeskyně smrti. Nad chodníkem se zvedá skalní stěna nazývaná Opona a porostlá keříčkovitými agregáty minerálu aragonitu.

Po průchodu Jurikovým dómem kolem partií nazývaných jeskyně U krokodýla a Turecký hřbitov ústí trasa do stoly, která byla vybudována v rámci rozsáhlých rekonstrukcí prohlídkové trasy a elektroinstalace v letech 2002–2005, a ta poté ústí na Křižovatce, kde návštěvníci pod mostem sestupují do Veselé jeskyně. Nevelká prostora je významná svými mořskými usazeninami s výskytem zkamenělých schránek hřebenattek. Poslední přírodní dvoranou prohlídkového okruhu Zbrašovských aragonitových jeskyní je Mramorová síň. Ta vznikla postupným řícením stěn a stropů. Mramorová síň je využívána pro koncerty komorní hudby a pro výstavy výtvarných děl. Pozornosti neunikne odbočka do veřejnosti nepřístupné Bezejmenné jeskyně či deska před výstupní štolou, kde je zaznamenán vodoznak označující výšku hladiny řeky Bečvy, kam vystoupala při katastrofálních povodních v červenci roku 1997. ●

ECHO

Dotační výzva RES+ č. 1/2021 z Modernizačního fondu je prodloužena

Pro zájemce o podporu v dotační výzvě RES+ č. 1/2021 máme dobrou zprávu. Nově je prodloužen termín pro podání žádosti. Nyní je možno žádat až do 28. února 2022. Výzva je určena na podporu výstavby menších fotovoltaických elektráren do 1 MWp. V závislosti na velikosti podniku a typu instalace elektrárny mohou zájemci dosáhnout na dotaci ve výši až 50 % celkových výdajů na projekt. Cílem výzvy je snížení emisí skleníkových plynů, modernizace energetických systémů, zlepšení energetické účinnosti a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie.

Velcí provozovatelé průmyslových zařízení pro letošek vyčerpali peníze Modernizačního fondu

Další dotační výzva z Modernizačního fondu ENERG ETS č. 3/2021, určená provozovatelům velkých průmyslových zařízení v EU ETS na snížení spotřeby energie anebo emisí CO₂ a přechod na čisté zdroje energie, je uzavřena. Na podporu investičně náročnějších projektů, u nichž požadavek na dotaci přesáhl částku 15 milionů eur, požádali provozovatelé Státní fond životního prostředí ČR o více než dvojnásobek z celkem pětimiliardové alokace a výzva musela být předčasně ukončena. Uvolnění dalších prostředků se předpokládá v průběhu příštího roku. U dotačních výzev ENERG ETS č. 1/2021 a č. 2/2021, v nichž je pro menší projekty vyhrazeno dohromady 2,4 miliardy korun, příjem žádostí stále běží.

V Jihomoravském kraji změří, co lidé dýchají

Centrum dopravního výzkumu zahájilo práce na projektu, který ukáže, kde je v Jihomoravském kraji znečištěné ovzduší. Odborníci provedou detailní monitoring a vyhodnocení koncentrací polycyklických aromatických uhlovodíků včetně karcinogenního benzo[a]pyrenu na vybraných šedesáti lokalitách Jihomoravského kraje. Naměřené hodnoty projdou velmi podrobným odborným posouzením. Na základě jeho výsledků se připraví akční plány s návrhy konkrétních opatření ke snížení koncentrací benzo[a]pyrenu. Projekt získal podporu z Norských fondů.

Pro zájemce o dotace poskytované Státním fondem životního prostředí ČR je na Call centru SFŽP ČR zřízena bezplatná Zelená linka 800 260 500.

Profesionálně vyškolení pracovníci radí žadatelům při řešení možných nejasností ohledně zpracování a podávání žádostí. Na níže uvedené otázky odpovídala vedoucí oddělení Call centra SFŽP ČR Jana Tlustá a Elena Bočevová z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Foto: archiv SFŽP ČR

Operační program Životní prostředí Prioritní osa 4

Připravujeme menší žádost na výsadbu zeleně v naší obci. Je v rámci žádosti o dotaci ve výzvě č. 157 nutné doložit souhrnné stanovisko odboru životního prostředí? Dokument s povolením ke kácení dřevin předkládat nebudeme, jelikož ke kácení v rámci projektu nedojde. Jaká další stanoviska je ale nutné k žádosti o podporu doložit?

Z hlediska povinných příloh žádosti o podporu v rámci 157. výzvy OPŽP, které vydávají orgány státní správy/samosprávy, je nutné doložit souhrnné stanovisko odboru životního prostředí a stanovisko orgánu státní správy (místně a věcně příslušný stavební úřad) dokládající soulad s územně plánovací dokumentací nebo schváleným plánem pozemkových úprav. Je-li součástí projektu i kácení dřevin, u kterých to platná legislativa vyžaduje, je nutné doložit povolení ke kácení v případě projektů nevyžadujících úkon stavebního úřadu (ve vašem případě to předkládat nebudete). Jedná-li se o projekt vyžadující úkon stavebního úřadu (například rekonstrukce malé vodní nádrže, vybudování přírodních vodních prvků), žadatelé předkládají stavební povolení, povolení k nakládání s vodami, územní rozhodnutí/souhlas či souhlas s ohlášením stavby / terénních úprav / udržovacích prací, pří-

padně výjimky ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Další povinné přílohy jsou např. čestná prohlášení žadatele, biologické posouzení, inventarizace stávajících dřevin apod.

Ráda bych se zeptala, zda se neplánuje prodloužení aktuálně vyhlášených výzev 156 a 157.

Aktuálně se prodloužení těchto dvou výzev projednává. Původní termín ukončení příjmu žádostí byl stanoven na 30. listopadu 2021. Nově je navrhován prodloužený termín ukončení příjmu žádostí 3. ledna 2022 do 20:00 hod. Všechny ostatní podmínky pro příjem žádostí zůstanou v případě prodloužení výzvy beze změn.

Operační program Životní prostředí 2021–2027

Mám dotaz k novému programovému období 2021–2027. V Pravidlech pro žadatele a příjemce je uvedeno, že bude podporována aktivita 1.3.1.2 – malé vodní nádrže. Jakým způsobem je malá vodní nádrž definována?

Za malé vodní nádrže jsou podle české normy ČSN 75 2410 považovány nádrže s akumulacním objemem menším než 2 mil. m³ s maximální hloubkou 9 m.

Nová zelená úsporám – Bytové domy

Mohou o dotaci požádat i bytová družstva? Jak je to v případě firem, které vlastní nemovitosti?

V programu Nová zelená úsporám je hlavním měřítkem typ domu a jeho vlastnictví. Pak již nerozlišujeme právní formu žadatele, takže dotaci mohou získat jak bytová družstva a společenství vlastníků jednotek stávajícího bytového domu (SVJ), tak fyzické a právnické osoby (v těchto případech většinou uplatňujeme podmínky veřejné podpory).

Jsmo obec a vlastníme rodinný/bytový dům. Můžeme také žádat o dotaci v programu na jeho rekonstrukci?

Ano. Doporučujeme však záměr předem konzultovat s našimi kolegy na kraj-

ských pracovištích. Pravděpodobně bude nutno žádat v režimu veřejné podpory a splnit další požadavky vyplývající z platné legislativy.

Je možné získat dotaci na výměnu starého plynového kotle?

V programu Nová zelená úsporám je možné čerpat dotaci na výměnu plynového kotle pouze u bytových domů, a to v případě, že se jedná o výměnu za systém s plynovým tepelným čerpadlem nebo jednotku kombinované výroby elektřiny a tepla využívající jako palivo zemní plyn. U rodinných domů výměnu plynových kotlů program nepodporuje.

Rádi bychom na pozemcích našeho bytového domu vysadili několik stromů. Jaké jsou základní podmínky, které musíme splnit, abychom na dotaci dosáhli?

V programu je podporována výsadba listnatých stromů na pozemcích a plochách náležících k bytovým domům. Podmínkou je zejména to, aby se jednalo o veřejnosti přístupné plochy nebo o plochy užívané společně všemi obyvateli domu. O podporu na tuto výsadbu lze žádat pouze v kombinaci s jiným opatřením. Způsob výsadby doporučujeme provádět v souladu s manuálem sázení stromů. Výsadba stromů je podporována i dalšími dotačními programy Státního fondu životního prostředí ČR. Doporučujeme proto informovat se o aktuálně otevřených výzvách.

Je doporučeno nebo přímo dáno programem, jak velká plocha zeleně u bytového domu má být osázena?

Taková podmínka ani doporučení v programu není. Bylo by těžké toto podmiňovat, pozemky okolo bytových domů totiž často vlastní někdo jiný než samotný bytový dům nebo žadatel.

Bude si majitel bytového domu muset vzít na osazení zeleně zahradního architekta, nebo bude moci plochu osázet sám a sám rozhodnout i o složení zeleně?

V rámci podpory u bytových domů podporujeme výsadbu max. 20 listnatých stromů s obvodem kmínku v 1 metru větším než 10 cm. Podmínky programu nestanoví žádné specifické povinnosti žadatele, ovšem doporučujeme záměr výsadby konzultovat s odborníky, aby byly zajištěny předpoklady pro dlouholetý růst vysazených dřevin. ●

Odebírejte **Prioritu** v elektronické podobě!

Spotřebujeme **méně** papíru,
nafty a energií

Dostanete ji **hned**
v den vydání

Přistane vám
do e-mailu

priorita.cz

AKTUÁLNÍ VÝZVY OPŽP 2014–2020

Priorita přináší stručný přehled aktuálních výzev. Jejich kompletní znění včetně všech podporovaných aktivit naleznete na stránkách programu **www.opzp.cz**.

Vytváření a obnova malých vodních nádrží

Ukončení příjmu žádostí:

3. 1. 2022

Alokace: 40 000 000 Kč

VÝZVA PRODLOUŽENA

Revitalizace ploch a prvků sídelní zeleně

Ukončení příjmu žádostí:

3. 1. 2022

Alokace: 60 000 000 Kč

VÝZVA PRODLOUŽENA

Posílení biodiverzity

Ukončení příjmu žádostí:

3. 1. 2022

Alokace: 40 000 000 Kč

Povodňová ochrana intravilánu

Ukončení příjmu žádostí:

31. 1. 2022

Alokace: 500 000 000 Kč

156. výzva

se striktně zaměřuje na podporu vytváření a obnovy malých vodních nádrží nevyplyvajících z plánů dílčích povodí a ležících většinou plochou mimo ZCHÚ, území Natura 2000 nebo biocentrum ÚSES. Podporovány budou malé vodní nádrže s ekostabilizační funkcí, které neslouží k chovu ryb nebo slouží jenom k takovému chovu ryb, který neoslabí ekologické funkce nádrží včetně nepravidelně zaplavovaných území.

157. výzva

má za cíl posílit biodiverzitu a ekosystémové funkce znehodnocených ekosystémů v sídlech, resp. jejich ekologickou stabilitu. Mezi podporovaná opatření patří zakládání či obnova funkčně propojených ploch a prvků veřejně přístupné sídelní zeleně, včetně vodních prvků a ploch. Příkladem mohou být prvky veřejné zeleně jako parky, zahrady, sady, aleje a další a zlepšení jejich funkčního stavu liniovými, skupinovými i solitérními výsadbami stromů doprovázenými založením zatravněných ploch nebo ošetřením stromů či výsadbami keřů.

158. výzva

podporuje péči o vzácné druhy (ve volné krajině i urbanizovaném prostředí) a jejich biotopy včetně obnovy a tvorby těchto biotopů, dále péči o cenná stanoviště a jejich obnovu a tvorbu. Řadí se sem speciální péče o vzácné biotopy, jako jsou například rašeliníště, písčiny a stepní biotopy, speciální péče cílená na podporu vzácných druhů a jejich biotopů a ostatní specifická opatření směřující ke zlepšení stavu populací vzácných druhů a stavu cenných stanovišť. Žadatelé mohou být různé subjekty od obcí po fyzické osoby.

159. výzva

umožňuje získat finanční podporu na projekty související s povodňovou ochranou zastavěných území. Podpořeny budou aktivity vedoucí ke zprůtočnění nebo zvýšení retenčního potenciálu koryt vodních toků a přilehlých niv a zlepšení přirozených rozlívů, dále projekty na obnovení, výstavbu, rekonstrukce či modernizace vodních děl sloužících povodňové ochraně. Výše podpory se liší dle podporované aktivity, pohybuje se v rozmezí od 30 do 95 procent celkových způsobilých výdajů.

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
1 659 450 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
1 659 450 Kč

Praha: Zpracování autovraků

Žadatel využil dotační podporu na kompletní zpracování autovraků, konkrétně na zpracování odpadů z těchto autovraků v zařízeních k tomu určených s materiálovým či energetickým využitím.

Podoblast podpory: 3.2 – Výrobky s ukončenou životností – sběrná síť, inovativní technologie

Název projektu: KOVOŠROT GROUP CZ, s. r. o. – využívání autovraků

Kraj: hlavní město Praha

Okres: hlavní město Praha

Příjemce podpory: Kovošrot Group CZ, s. r. o.

Ukončení projektu: prosinec 2020

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
2 148 789 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
499 999 Kč

Luže: Elektrická multikára

Odborná léčebna pro děti a dospělé využívá pro údržbu parkových ploch v areálu nové vozidlo. Léčebna pořídila multikáru na elektrický pohon.

Podoblast podpory: 5.2 – Udržitelná městská doprava a mobilita

Název projektu: HL – multikára s příslušenstvím

Kraj: Pardubický

Okres: Chrudim

Příjemce podpory: Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé

Ukončení projektu: říjen 2021

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
232 100 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
197 285 Kč

Hradec Králové: Zahrada mateřské školy

V areálu MŠ Safari Baby Club vznikla nová přírodní zahrada. Součástí projektu je výsadba stanovištně vhodného stromu a zvýšení časové dotace ve využívání zahrady. V rámci realizace projektu došlo k úpravě zahrady na ploše 220 čtverečních metrů.

Podoblast podpory: 6.1 – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Název projektu: Přírodní zahrada MŠ Safari Baby Club

Kraj: Královéhradecký

Okres: Hradec Králové

Příjemce podpory: Safari Baby Club – mateřská škola

Ukončení projektu: květen 2021

Foto: archiv SFŽP ČR

Celkové způsobilé výdaje
1 488 745 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
1 190 996 Kč

Jersice: Pramenní jímka

V místní části Jersice obce Hříšice vybudovali pramenní jímku s jímacími zářezy a nový přívodní řad z této jímky a prodloužili přívodního řadu ze stávajících studní. Díky tomu je zajištěno dostatečné množství pitné vody pro místní obyvatelstvo.

Podoblast podpory: 1.6.A – Průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody

Název projektu: Vodovod Jersice – posílení vodních zdrojů

Kraj: Jihočeský

Okres: Jindřichův Hradec

Příjemce podpory: obec Hříšice

Ukončení projektu: duben 2020

Jezuitský rybník: Bezpečnostní přeliv

Nový bezpečnostní přeliv nahradil dosavadní nevyhovující stavidlové přelivy ve špatném technickém stavu, které byly poddimenzované. Nový přeliv je bezobslužný a zvyšuje bezpečnost vodního díla a tím i ochranu pracovníků přílehlého zemědělského objektu, obyvatel obce Hostačov a chatové oblasti.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.3 – Zajistit povodňovou ochranu intravilánu

Název projektu: Modernizace bezpečnostního přelivu Jezuitský rybník

Kraj: Vysočina

Okres: Havlíčkův Brod

Příjemce podpory: Luděk Liška

Ukončení projektu: 8. 4. 2019

Celkové způsobilé výdaje
6 287 513 Kč

Příspěvek EU
5 344 386 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Dolní Lhota: Varovný systém

Obec nechala vyhotovit digitální povodňový plán a vybudovat funkční moderní systém varování a vyzoomívání před povodňovým nebezpečím ve správním území. Byly vytvořeny nové hlášené profily, pořídil se i srážkoměr.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.4 – Podpořit preventivní protipovodňová opatření

Název projektu: Zpracování digitálního povodňového plánu a vybudování sítě varovacího a vyzoomívacího systému pro obec Dolní Lhota

Kraj: Zlínský

Okres: Zlín

Příjemce podpory: Dolní Lhota

Ukončení projektu: 10. 9. 2018

Celkové způsobilé výdaje
1 515 404 Kč

Příspěvek EU
1 060 782 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Louka: Obnova zeleně

V Louce obnovili celkovou koncepci zeleně v jádrovém území obce. Odstranili nepůvodní a expanzivní druhy, které jsou nahrazeny převážně domácími druhy. Celkem byly vysazeny desítky stromů a tisíce keřů.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Název projektu: Revitalizace zeleně v obci Louka – 2. etapa

Kraj: Jihomoravský

Okres: Hodonín

Příjemce podpory: obec Louka

Ukončení projektu: 25. 8. 2020

Celkové způsobilé výdaje
790 025 Kč

Příspěvek EU
474 015 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Vidče: Revitalizace zeleně

Sadové úpravy rozšíří a regenerují stávající zeleň v celé řešené ploše. Vzniknou tři nové menší parky vzájemně propojené stromořadím. Součástí projektu je i likvidace nefunkčních zpevněných ploch a jejich náhrada zelení nebo propustnými a polopropustnými povrchy.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Název projektu: Revitalizace zeleně v centru obce Vidče

Kraj: Zlínský

Okres: Vsetín

Příjemce podpory: obec Vidče

Předpokládané ukončení projektu: 28. 2. 2022

Celkové způsobilé výdaje
967 247 Kč

Příspěvek EU
580 348 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Foto: archiv SFŽP ČR

REVITALIZACE MLÝNSKÉHO POTOKA

Revitalizace Mlýnského potoka počítá s odstraněním zatrubněných toků a vybudováním mělkých zemních koryt. Voda z drenážního systému bude na povrch vyvedena pomocí navzdouvání podzemní vody v tůních vybudovaných v místě stávajících šachet. Dojde ke zlepšení environmentálního stavu lokality, zlepšení vodního režimu krajiny a zlepšení životních podmínek živočichů vázaných na vodní stanoviště.

Příspěvek EU: 1 312 076 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

PÉČE O EVROPSKY VÝZNAMNOU LOKALITU SOUSTAVY NATURA 2000 CHOMUTOV – ZOOPARK

V rámci projektu bude provedeno ošetření 220 stromů. Cílem projektu je posílení biodiverzity v rámci lokality, resp. vytvoření dutin pro vývoj silně ohroženého páchníka (*Osmoderma barnabita*) a vytvoření nových mikrohabitátů pro vývoj ohroženého roháče obecného (*Lucanus cervus*). Dojde k dlouhodobé stabilizaci starých a dutinových stromů, u mladších stromů se zajistí perspektivní rozvoj. Tímto opatřením se zároveň zvýší bezpečnost návštěvníků a zaměstnanců zooparku.

Příspěvek EU: 385 287 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

REVITALIZACE PERNÍNSKÉHO RAŠELINIŠTĚ

Revitalizace rašeliniště v EVL Pernink a Přírodní památce Pernink je soubor opatření k nápravě narušených hydrologických a hydrogeologických poměrů lokality, pro zajištění potřebného vodního režimu, včetně udržení a obnovení lesních porostů. Základním způsobem renaturalizace je podpora rozvoje mokřadní vegetace, zejména druhů rašeliníků a jiných mechů, které se rozvíjejí ve zvlhčeném prostředí (paludifikace), v prostředí zón stagnujících nebo velmi pomalu proudících povrchových vod.

Příspěvek EU: 7 601 571 Kč

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 14 | číslo 12 | prosinec 2021 | časopis je distribuován bezplatně | **adresa redakce:** Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 | **kontakt na redakci:** priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfpz.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová; grafická úprava: Eva Štanglová | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. | Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

Prosíme o správné vytrídění recyklovatelného obalu i časopisu.

STATNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY